

הגבורה האור - מצגת לחנוכה

הנחיות למורים

רקע:

חג החנוכה הוא האחרון מבין החגים המסורתיים שנתקדש בלוח השנה היהודי. ראשיתו של חג החנוכה בניצחון החשמונאים על היוונים, אך במהלך השנים – בארץ ובארצות הגולה - קיבל החג משמעויות והדגשים שונים. למעשה, אופיו של חג החנוכה כחג לאומי של ניצחון צבאי היה מוצנע מאוד במשך רוב שנות ההיסטוריה היהודית – עד לעליית התנועה הציונית בסוף המאה ה-19.

הגבורה היא מוטיב מרכזי בחג החנוכה. קיים ויכוח מי הם הגיבורים האמתיים של החג.

המושגים "גיבור" ו"גבורה" מלווים את התרבות האנושית משחר ימיה. בדיקה שטחית של המשמעויות המתקשרות אליהם, מלמדת שבהקשרים תרבותיים שונים יש לגיבור ולגבורה משמעויות שונות ומשתנות. למשל: במיתוסים ובאפוסים של העמים מתואר הגיבור כאיש מלחמה - כובש ארצות ומנצח, או כלוחם חירות המשחרר את עמו מיד אויביו; ואילו

במקורות היהדות מתואר הגיבור כמי ש"כובש את יצרו" (פרקי אבות, פרק

ד' משנה א). יש גבורות שמתאפיינות בנטילת יזמה ובעשייה אקטיבית, כמו מאבקים חברתיים ומדיניים וכמו הליכה בראש המחנה לקראת השגת מטרה קולקטיבית; ויש גבורות שהן פסיביות, כמו נכונות לסבול כדי לשמור על ערכים מסוימים או למען הגשמת מטרה.

על פי הגדרת מילון אבן שושן הגיבור הוא: 1. חזק, רב כוח; 2. חזק ברוחו, אמיץ; 3. כל אחד מן הטיפוסים הראשיים ביצירה ספרותית".

מתוך: <http://info.smkb.ac.il/home/home.exe/30693/31176>

בפעילות זו יכירו התלמידים את מושג הגבורה, קישורו לחג החנוכה וסיפורי גבורה שונים. כמו כן ידונו התלמידים על משמעות גבורה בת ימינו וכיצד גבורה באה לידי ביטוי ביום-יום.

מטרות:

1. התלמידים ידונו במושג גבורה ומאפייניו.
2. התלמידים יכירו סיפורי גבורה שונים.
3. התלמידים ידונו במושג גבורה בעיניהם.

הפעילות מיועדת לכיתות ד-ה

שקף 1

בשקף מופיע שם המצגת "הגבורה והאור" על רקע נרות חנוכה.

ערכו עם התלמידים דיון בעקבות שם המצגת על נושא הגבורה.

שאלות לדיון:

1. מהי גבורה לדעתכם?
2. מה הקשר בין גבורה לאור?
3. כיצד לדעתכם באה לידי ביטוי גבורה בחיי היום-יום?
4. בקשו מהתלמידים לשתף בסיפורים אישיים הקשורים לגבורה.

שקף 2

בשקף זה מוצג סרטון המסביר מהי גבורה.

צפו בסרטון ולאחר מכן קיימו דיון בכיתה על הסרטון.

שאלות לדיון:

1. באילו דרכים מוגדרת גבורה בסרטון?
2. מה דעתכם על הגדרות אלו?
3. למה מתכוון הדובר בסרט במשפט "אבל האמת היא שגבורה זה קודם כל לעמוד נגד עצמך מבפנים"?

שקף 3

בשקף זה יכירו התלמידים ארבעה סיפורי גבורה - סיפורו של מנחם בגין, סיפורו של רס"ן רועי קליין ז"ל, סיפורו של ענבל פיזרו, וסיפורו של הנס, הילד ההולנדי.

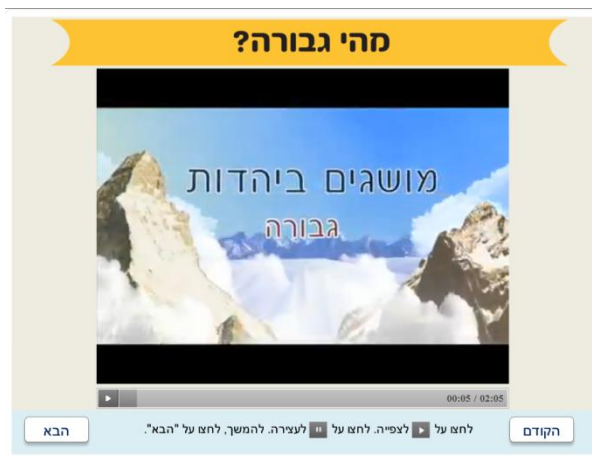
כל סיפור מסתתר מאחורי קלף ובו פתגם המתאים לסיפור.

לאחר הקראת כל פתגם, לחצו על הקלף והקריאו את הסיפור. שאלו את התלמידים:

כיצד מבטא הפתגם את המתואר בסיפור הגבורה? (ניתן לחזור אחורה לפתגם על ידי לחיצה נוספת על הקלף)

לאחר הקראת כל הסיפורים עברו לעמוד הבא.

שקף 4

הגבורה במשפטים ובמעשים

המכבים, גיבורי החנוכה, הויכוח בגבורה פיזית ונפשית. הם גילו אומץ לב, התמודדו בקרבות מול היוונים, התנבחו על הפחד ועמדו מול גזירות קשות שפגעו בדת היהודית.

בסיפורים הבאים נכיר דמויות של גיבורים בתחומים שונים.

הקודם	לחצו על הקליפס וגלו מייה הדמות ומה סיפור גבורתה.	הבא
-------	--	-----

איזה סיפור הרשים אתכם ביותר?

הסיפור של הנס	ענבל פיזרו הסיפור של	הסיפור של רועי קליין	הסיפור של מנחם בגין
---------------	----------------------	----------------------	---------------------

לחצו על דמות כדי להדגיש אותה או כדי לבטל הדגשה. בסיום, לחצו על "הבא" להמשך.

הקודם

בעקבות השקף הקודם מתבקשים התלמידים בשקף זה לציין איזה מסיפורי הגבורה הכי הרשים אותם.

לאחר עריכת הסקר בכיתה ערכו דיון. שאלו את התלמידים :

1. מדוע סיפור מסוים הרשים אתכם יותר מהאחרים?
2. האם יש סיפור שיותר מייצג גבורה מסיפורים אחרים בעיניכם?
3. האם יש סיפור שיותר מייצג גבורה מסיפורים אחרים בעיניכם?
4. חזרו להגדרה שנאמרה בסרט – "אבל האמת היא שגבורה זה קודם כל לעמוד נגד עצמך מבפנים". כיצד משפט זה מתקשר לסיפורי הגבורה בעיניכם?

שקפים 5

בשקף זה מתבקשים התלמידים לבחור את התכונות המשותפות לגיבורים בעיניהם. עליהם לסמן את התכונות המתאימות.

אין כאן תשובה נכונה או לא נכונה, אך חשוב לבדוק עם התלמידים מדוע הם בחרו את התכונות שבחרו ובכך לעורר דיון.

אילו תכונות משותפות לגיבורים?

חוסר אונים	תושייה	אומץ לב
התלהבות	חכמה	חירוף נפש
שמחה	נחישות	תעוזה
רוגע	כשרון	עוצמה
עייפות	כוחות נפש	הקרבה עצמית
תוקפנות	שאננות	מול סכנה עמידה
התמדה	שביעות רצון	כיבוש היצר

לבחירת המילה המתאמה לחצו עליה. לביטול הבחירה, לחצו עליה שנית. בסיום, לחצו על "הבא" להמשך.

הקודם הבא

שקף 6

בשקף זה מתבקשים התלמידים לומר מהי גבורה בעיניהם. המטרה היא לפרק מעט את מושג הגבורה ולעורר דיון בין התלמידים לגבי המשמעויות היומיומיות של מושג זה.

אין כאן תשובה נכונה או לא נכונה, אך חשוב לבדוק עם התלמידים מדוע הם ענו כפי שענו ובכך לעורר דיון.

מהי גבורה בעיניכם?

מי שלא מגיב בתוקפנות הוא גיבור.	מסכים מאוד	מסכים במידה מועטה	לא מסכים בכלל
כשאדם מגן בגופו על חלש ממנו זו גבורה.	מסכים מאוד	מסכים במידה מועטה	לא מסכים בכלל
לטפס על הר גבוה ומסוכן זו גבורה.	מסכים מאוד	מסכים במידה מועטה	לא מסכים בכלל
לדבר עם ילד שכולם עושים עליו חרם זו גבורה.	מסכים מאוד	מסכים במידה מועטה	לא מסכים בכלל
להגיד את דעתך גם שכולם חושבים אחרת ממך זו גבורה.	מסכים מאוד	מסכים במידה מועטה	לא מסכים בכלל
להתמודד עם קושי או מגבלה זו גבורה.	מסכים מאוד	מסכים במידה מועטה	לא מסכים בכלל

לחצו על "מסכים מאוד", "מסכים במידה מועטה" או "לא מסכים כלל" להדגשה. לחצו בשנית לביטול ההדגשה. בסיום לחצו על "הבא" להמשך.

הקודם הבא

שקף 7

בשקף זה מופיע ניצחון של האור על נעמוד על האמת שבמקום להילחם

הציטוט "לא יהיה ניצחון של האור על החושך כל עוד לא נעמוד על האמת הפשוטה, בחושך עלינו להילחם" (א.ד. גורדון)

"לא יהיה ניצחון של האור על החושך כל עוד לא נעמוד על האמת הפשוטה, בחושך עלינו להילחם" (א.ד. גורדון)

מה לדעתכם משמעות המשפט הזה?

כיצד לדעתכם משפט זה קשור לסיפור החנוכה?

להתחלה הקודם

להגביר את האור".

ערכו דיון עם התלמידים על משמעות המשפט והקשר בין המשפט לנושא הגבורה.

1. כיצד לפי המשפט נוכל לנצח את החושך?
 2. מהו אותו "חושך" שצריך לנצח? תנו דוגמאות.
 3. מהו אותו "אור" שיכול לנצח את ה"חושך"? תנו דוגמאות.
 4. מה זה אומר להגביר את האור? איך אפשר לעשות זאת?
 5. מי יכול "להגביר את האור"?
 6. תנו דוגמאות לדרכים שבהן אפשר "להגביר את האור" בכיתה ובבית הספר.
- נסו לקשר את דברי התלמידים לשאלה שנשאלה קודם: "מה הקשר בין גבורה לאור?"
- המטרה היא שהתלמידים יבינו שניתן לעשות מעשים קטנים אפילו, ולא דווקא מעשי גבורה, כדי "להגביר את האור".